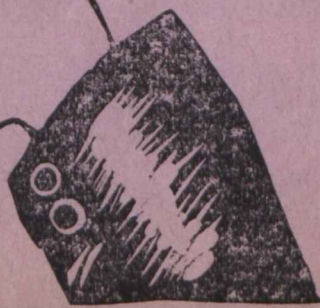

TÖUSEN KÄIT

XIV Lennu
Lõpunumber.

Järglõpet
NR.
11

VÄLJAANDJA: PÖLTSAMAA TÖÖSTUSKOOLI ÕPILASKOND.

VASTUTAV TOIMETAJA: P. VINNAL.

SISU: Loigu puskarivabrik. Unistus. Hingeteaduse tunnis. Kodutu, Kevadised tuuled. Oma kooli poisse läbi läätša. Oota! Eesti Aleksandri kool, Mälestusi. Pärast jumalateenistust. Teid vihkan! Kaitseliidust. Spordi nurk. Tehnika nurk, Nalju. Kroonika, Natuke peamurdmist.

Loigu puskarivabrik.

Kuumalt tõusis päike üle madala sooserva, üle soo, mis oli täis jässakaid mände ja põõsaid. Kurvalt saatis ta oma esimesed hommikukiired üle roostekarva väljade, üle suitsusse uppuva küla. Uniselt kires kukk kusagil tare laudil, unisena liikus udu üle madala roheline soovälja. Kusagil krigises kaevukook, kusagilt kostis laulu. Laulu, mis vajub unisena üle halli udu.

Loigu talu tagakambris lõppes jooming. Unisena ja nõrga jalgadega tuikusid mehed välja inisedes laulujoru. Pere-mehe jäi lauale lamama, raske pea toetatud kätele. Ta peas kõik surises ja surtsus, kõik näis silme ees kirjuna. Ta oli täis oma enda valmistatud jooki. Oli ju Loigu üle valla kuulnud oma puskarivabrikuga. Küll olid ametivõimud talu mitmel korral läbi tuhninud, kuid tagajärjetult, vabrik jäi avastamata.

Jällegi oodati järjekordset läbiotsimist. Jällegi peitis Loigu Aadu puskarit torusid ja meski pada. Seekord läks perepoeg, Jaan torukoormaga alla soomaja poole, kus asus saunamehe tütar, kuid nüüd oli ta tüdruku äraoleku tõttu luskustatud. Soomajja peitis Jaan kõik torud ja pajad, sest Jaani arvates ei teadnud siit neid keegi otsida.

Päike loojus, punasena langes ta taamal, sinetuva metsa taha värvides taeva läänest purpurses ja eemalt lillaks, kuni muutudes aegamööda kahvatusiniseks. Ühes päikese loojanguga saabus ka soosauna Endla tagasi päevatöölt. Üllatudes seisatas ta uksele, sest ruum täis tahmast koli ehmatas ilmselt neitsikut.

Aegamööda sukeldus päike kergesse siniõhku, jättes järgi purpurses joa, aegamööda vaikus külas kära. Udu laotas jällegi oma halli hõlma üle küla, öörahu kattis kinni kõik kära ...

Argselts ilmus paljasjalgne talupoiss soosauna õuele, argselts koputas ta aknale, mille taga magas Endla. Uniselt avanes aken ja Loigu noorem perepoeg lipsas läbi akna kallima tuppä. Pisarsilmil näitas Endla tahmaseid torusid ja pada, mis seisid hunnikus keset põrandat ja ühisel nõul veeretäsid nad koli sauna ukse ees seisvasse tiiki. Jäid ainult väikesed veeringid tiigipinnale, aegamööda vaibusid needki ja märg soovesi kattis Loigu puskarivabrikü.

Järgmisel päeval olidki ametnikud Loigul. Jaak tegi ametnikkude ilmudes suured silmad ja hakkas seletama: „Kes on seda ennem kuulnud, et Loigul aetakse puskarit, ei seda ole sündinud ega sünni ka edäspidi!“ Kuid ametnikud äina muigasid ja otsisid edäsi, kõik küünid, kuurid ja lakad otsiti läbi. Otsiti haohunnikust ja põrandate ält, kuid tagajäretult. Siis tähendas üks ninakas ametnik soomajale ja soovitas koleegidele ka sealt otsida. Ärevusest väriseva häälega ruttas vana Aadu seletama, et see maja kuulub üksikule tütarlapsele ja ei vääri otsimist, kuid see ei äidanud. Kiirelt sammuti sinnäpoole. Aadu komberdas värisevail jalul järele, sest kinniistumine oli jällegi enam kui kindel.

Suur oli Aadu imestus ja veel suurem oli politseinikkude meelehärm, kui nad sealt ka midägi ei leidnud Aadu ei suutnud aru saada kuhu olid kadunud torud ja Jaan õnnistas väriseval südämel oma nooremat vända sest terna teadis venna retkeist Endla juurde ja oli tihti kibestunud pilguga jälginud ta kergetid samme sauna poole. Nüüd töötas ta leppida vännaga ja loovutada oma armsam.

Pika ninädega lahkusid ametnikud. Veel kaua kaikusid külavahel äuto pasuna helid ja raske, hall tolmupiltv langes pikkamisi teeäärsele põldudele.

Õhtuvidevikus kees saunas jällegi seda kallist märjükest. Kumargil askeldas Jaan päja kohal ja segas suure puuvändaga selle sisemust. Läbi kambri avatud äkna kostis Aadu kahjurõõmus seletamine ja noorema perepoja lustirikas laul. Udu langes jällegi hõljuvalt üle tahmunud, väsinud küla. Kusägil ristikkeinas häälitseis rukkirääk ja vares kraaksus kase oksal oma uneläulu. Pikkamööda kattus ääevas tähtedega, pikkamööda vaibus külas älu ja hääletult mattis öö väsinud küla ja mäa oma hõlma . . . Hajus valge üdu ja punetäv koit kuulutas jällegi uue päeva tõusu.

— erma —

Unistus.

Agu Merilind.

Ju tundub värsket kevadlõhna tuulen
ja muutunud on lumivalge tee.
Ma nagu vulinas — kraav jõkke sopavee viib —
Sinu hõbeselget naeru kuulen . . .

Sa aga ammu vaikid, puna huulen
sul kahvatub, kui kokku viib meid tee.
Mind lükkad põlastades eemale,
kui püüan viibida ma sinu juuren.

Ja suudelda Su marmorvalget õla —
Su hääle, enne pehme meeldiv kõla,
näüd kalk ja külm, kui jaanuari öö.

Mul tundub vastikuna iga töö
ehk küll ju värsket kevadlõhna tuulen . . .
— oo mil Su hõbeselget naeru kuulen!!!

Hingeteaduse tunnis.

„Helbe“

Tund hingeteadusline. Istun väsinult pingil. On juba
kuues tund, ei jõua enam mõtteid koguda. Väsinult pead käe
najale toetades vaatan õpetaja poole, kuulatades teravalt, üli-
suure jõupingutusega tema ühetoonilist seletust, tunduvad kõik
sõnad arusaadavatena, kuid ei saa siiski tervest seletusest kogumuljet ja tardunult vahin kaugusesse . . .

Alati huvitas mind hingeteadus, kuid täna tunnen lõpmata
väsimust . . . veel mõni moment sunnin end kuulama siis muu-
tub kõik mulle arusaamatuks; mõtted rännates kaugele hinge-
teadusest, keerutavad lustilikku tantsu unistuste ilmas.

Mõtted . . . unistused . . . ja jälle mõtted . . . Mõtted
Mõtted lootusrikkad, mis kõige peale valmis, isegi valmis hä-
vitama jõude, milliseid ettekujutusel võimatu kehastada.

Mõne minutiga ehitub õhuloss — muinasjutuliselt ilus,
millist ei tunne üski reaalne kultuur . . . Seda võib ainult
fantaasia, — mõte millist võimatu süruda mõistuse valjudesse
raamesse . . . Ent ka mu õhulossi ümbruses valitseb ilm,
millist võib luua ainult mõttelend . . . Tormid, raskused —
ent kõiki neid suudan ületada mina, seistes oma mõttesünni-
tuse — õhulossi — harjal vaadates mässavasse tormi, mis
mühiseb all, üristades mu õhulossi aluseid. Ent mina olen

õnnelik . . . Vägevalt vaatan kaugele, üle tormi sirutan käed välja päikese poole, mis tõuseb täis ilu silmipimestaval läikel mu õhulossi torne ja kandes hinge rahu, millist võib tunda ainult see, kes õnnelik, kellele saatus annud võimaluse tallata karmimat tormi . . . Äkki . . . kui tuule puhangus komistab mõtteke — terve ilus hoone kõigub . . . — veel silmapilk ja kõik on kadunud . . . varemets . . .

Istun hingeteaduse tunnis, kuulates veel suurema jõupingutusega õpetaja seletust.

Kevadised tuuled.

Tuuled puhusid soojalt. Jaanuse Harald istus värava ülemisel pulgal ja silmitses küla poole. Säält kuuldus vankripöörinat. Üle künka lookleval teel hakkas paistma hobuse look. Tulijad olid sepa omad. Vana Mihkel tõi tütre Leida koolist koju.

„Näis kas tunneb veel“ torkas Haraldit mõte ja ta liigutas rippuvaid jalgu edasi-tagasi.

Madalamail kohtadel teel oli veel vihmavett. Vankri rattad sulisesid vees. Päike parajasti loojenes, selle kiires värvusid sõitjad veripunaseks. Isegi valge hobune võttis päälle punaka helgi. Mihkel keerutas piitsa. Hobune puristas ja kiirendas sammu. Jaanuse väravast möödudes vaatas Mihkel mõne viivu väraval istuva poisi poole, aga tüdruk kõrval nooga mütsis, uuris hoopis teisale. Nii nad sõitsid peagi mööda. Poiss vilistas läbi hammaste ja hüppas väravalt maha. Sepa pool haugatas koer. Parajasti kadus vanker värava taha. „Näh, preilliks on läinud,“ osatas Harald ja hakkas mööda aiatagust kraavikallast karjamaa poole sammuma. Mõnes kohas seisatas ta, lõi jalaga veeniresid paisutavad roisktõkked eest ja astus siis äravoolavaile ojadele järele. Õunaaia varjus oli veel porist kalaakat. Sinna polnud soojad lõunatuuled saanud. Aga üleval juba sillerdasid lõokesed ja puude latvus vilistasid kuldnokad. Kevad lähenes iga sekundiga sammu võrra. Poiss süvenes oma askeldusse, nii et ei märganudki millal Sepa väravast astus teele Leida. Tüdruku pisike mütsinokk sädeles viimastes päikese kiirtes, kui tuletõrjujal.

„Ahoi“ hüüdis ta ja hakkas maantee äärseil kividel poisi suunas liikuma. Poiss pöördus aeglaselt tulija poole. „On teil siin maal aga porine!“ kiljus tüdruk kivilt kivile hüpates. Harald astus kõrgemale jääkalakale ja uuristas saapakontsaga auku. „Näe linnapreili ka maal,“ viskas viimaks. „Nägid ju ennist,“ osatas tüdruk. Ta seisatas laiemal kivil. „Nojah, ennist istusid maamehe kõrval siis jäid nagu varju aga nüüd hii-

lgad kui päike. Ja kividega ka harjunud. Ei meie siin oska mööda kive jalutada.“ „Aga teil on ju kole porine,“ vabndas tüdruk. „Ega sinupärast hakata siis külated liivaga lihvima. Meil muudki teha, linnas on kari kojamehi alati valvel, et niipea, kui kübe lund alla kukub siis löövad kõrvale ja veavad ära surnuaia taha.“ „Ära juba pilka!“ Sul on see vana jonn sees. Pole sa targemaks ühtegi läinud.“ „Ei noh või ma'nd sind seepärast pilkan. Aga see ju tõsi. Just kui ma poleks linnas käinud.“ Neid aegu ei tulnud juttu. Uuriti niisama veeniresid ja kuulati kuldnoka õhtust laulu.

Lõpuks arvas Harald kohuseks tähendada: „Et noh nüüd oled sa linna kaevu vett joonud ja nüüd siis oled suur preili. Tarkust pää täis, et oi-oi-oi!“ „Päh, ka mõni asi. Tead ma ei tahagi õppida. Palju parema meelega oleksin maal.“ Sellist juttu poiss ei tahtnud uskuda. Veidi altkulmu tüdrukut piiludes sõnas: „Mida juudast sa siin päale hakkad. Tööle või? Ei, sellest ei tule midagi välja. Sinu sugune ei passi muud, kui sullepääd peos hoidma. Peen nagu õlekõrs!“ „Oh-oh!“ hüüatas tüdruk. „Ära arva, et ma siin saamatu olen. Vaat koolis, no kui sa aga kuuleksid kord. Alati vastan märki. „No-jah sääll küll“ nõustus poiss. „Kool on kool ja talu on talu.“ „Kuis keegi arvab,“ vastas tüdruk. Ja seega neil seks korraks jutt lõppeski. Aga mõni päev edasi, üsna pühade eel, kui suuremad veed olid juba voolanud ja kraaviääril võis vabalt hulkuda, sattusid nad põldude rajal uuesti jutule. Harald pildus suurveest kantud vähemaid kive ja puutükke orase põllult tagasi peenrale.

„Jõudu,“ tervitas Leida. „Kulub ära,“ kinnitas poiss muijates. „Näha kohe, et peremees,“ osatas tüdruk. „Ei noh, ilmtingimata,“ itsitas poiss. „Kas ei taha perenaiseks tulla? Ah!“ „Sa ise arvad, et olen kui õlekõrs.“ „Eks siis söö iga päev kilo kaerajahu ära, see annab juure.“ „Mine oma jutuga!“ Seepäälle naersid mõlemad. Aga kui tükk aega oli mitmest asjast juttu tehtud, küsis tüdruk targalt: „Kuule, kas sa ikka tõsiselt mõtled, et sihuke kui mina ei kõlba muuks, kui sulepää hoidjaks?“ Poiss jättis töö pooleli. Ta mõõttis tüdrukut arvustava pilguga. „Kas see sind huvitab?“ küsis siis.

„O-jaa, ma tahaksin seda hirmsasti teada.“ Naljakas, mida kõik neiu teada tahavad, imestas Harald. Siis ta pühkis mullased käed püksireiel puhtaks ja istus kivile.

„Ma istun ka?“ küsis tüdruk.

„Las käia.“ Kui ka tüdruk oli istunud samale kivile, küsis ta varsti: „Aga egas mina veel naine ole?“ „Toh-oh, arvad, et mees või? Üks tüdruk või naine see üks kama. Meie Jüri ütleb alati, et kõik naised on ühesugused.“ „Kes see Jüri on?“ „Noh sa's ei teagi veel. Meie uus sulane Jüri.“ „See rumal sulane. Aga vaat, mina küll veel naine ei ole.“ „Sina, sina, sina pole veel midagi, üks tühipaljas Sepa Leida, see on kõik. Aga las läheb veel mõni aasta mööda, näis mis siis on,“ seletas poiss. „Pole ma ühtegi tühipaljas. Terve Sepa talu on minu.“ „Mis sa selle taluga ikka teed! Sinusugune peab ka mõnda talu! Isegi popsikohaga ei tule sa toime.“ „Küll ma tulen!“ „Ei tule!“ „Tulen.“ „Ära ilmaaegu riidle! Ainult mees tuleb toime.“ Vaikus. Sooja lõunatuult hoovas istujale näkku. Tüdruk toetas käe põsile ja jäi oma kodu poole vaatama. Säält kuuldus hobuse hirnatust. „Isa tuli veskiilt,“ sõnas poiss. Tüdruk ei vastanud midagi. Nüüd nägi poiss, kuis paar pisarat valgus ta põsile. See tundus poisile kummalisena. Seni oli ta harjunud nägema nutvaid tütarlapsi, siis kui vanemad andsid neile vitsi. Aga mispärast võis Leida nutta. „Järsku hakkas tal tüdrukust kahju. Ta tundis, et oli teinud tüdrukule suurt ülekohut. „Kuule Leida, ära ole laps, et kohe nutma hakkad! Ma usun seda küll, et sa temaga hakkama saad,“ lohutas ta. Aga see andis teise pisaraile veel hoogu ja peaaegu nutt kurgus vastas tüdruk: „Aga mina seda ei usu. Sina arvad, et sina ükski sellega toime tuleb.“ „Ma ei arva ühtegi nõnda. Ma ütlesin seda sellepärast, et sa linnas õpid. Kõik, kes gümnaasiumis käivad ei taha talust pärast enam teadagi.“ „Ma ju ei õpi gümnaasiumis,“ pahvatas tüdruk. „Tohoh, aga sul sihuke no-kaga müts . . .“ Nüüd oli Harald viivu vagusi. „Tähendab,“

algas ta, „sa siis õpid kodumajanduskoolis?“ „No muidugi!“ „Aga kust siis mina seda teadsin!“ Kevadtuul kuivatas tüdrukku pisarad ja varsti nad rääkisid jälle ilmast-maast.

Kui nad hämariku saabudes üksteisest lahkusid, arvas tüdruk kohaseks tähendada: „Suvel käin ka leeris ära.“ „Näeb siis, mis edasi saab! viskas poiss. „Sind ma juba tean,“ itsitas Leida.

Kodutu.

(Katkend)

Tinaraskus oli Valteril ihus, kui teda mõninga suikumise järele müksas sulane — kas meil poleks aeg minna? Valter ei püüdnudki tõusta.

Hea küll, jäägu siis puhkama kui tahab, aga tema, Mart, kuidagi ei lase mööda seda hommikust loomust — nad just hommikuti nokivad ülihästi, eriti peale öiset vihma. „Jah,“ vastas linlane, „ma tulen sulle järgi, Mart anna mulle veel üks tund aega,“ „Sanni,“ kobas sulane koera, „Tule alla, sa varsti pead karja minema.“

Ent koer surus end Valteri üska, haigutas — ei kuulunud sõna. Olid jäänud laisaks mõlemad, niihästi Altlä endine karjane, kui ka tema abiline. „Tehke nii, kuidas arvate,“ ronis Märt redelilt, „mina pole siin kellegi käskija ega kaman-daja.“ Tärkas vana vimm peremehe vastu aga üle selle kõige valitses kaluri veri; pole kala temale tähtis siis enam kui see siples lootsikus, tähtis oli vaid püük. Polnud sel mehel aega ajada habetki — kõik oma suvised priitunnid veetis järvel.

Kellade ja krappide kärin ruttu uinutas väsinud poisi sügavasse unne. Ärkas alles keskhommiku paiku, kui Sammi hakkas kiunuma rehelasse. Nähtavasti tuli vanale penile alles nüüd meelde, et oli ära maganud tunduva osa oma tööajast. Valter oli ikka veel unine, hetkil arvas, et näeb und Altläl, mida alles hiljuti pidas oma tõelikuks koduks, pidi nüüd seisma nagu võhivõõras, pidi end peitma nagu varas. Kahetsedes kibedasti, miks ei läinud Mardiga; tukkuda oleks võinud lootsikuski ja puhata järvekaldal. Valter jäi rehelasse mõtteid mõlgutama —

Teadmata kui kaua Valter oleks seisnud hämaras rehelas, aga lähenesid kellegi sammud, värav avati. Isa ja poeg seisid teineteisest sammu kaugusel. Mõlemad olid kohkunud, kumbki ei lausunud sõnagi. Siis alles toibus peremees, koguni naeratas, „Kuidas said siia?“ küsis. „Tulin öösel.“

Ega ta sealt hoopis ära ei tulnud? Ei Valter ei tulnud sealt hoopis, tuli ainult tänaseks päevaks. Homme läheb tagasi. Aga kui peremees sellega pole nõus, siis läheb kohe.

— Oh ei, niisugune jutt võis jääda kõnelemata. Valter tulgu kambrisse ja kõige pealt söögu — selline marssimine öösel on päris kuulmatu lugu.

Lähevad kambrisse ja kohe kuulis Valter väeti lapse nuttu tagatoast. Siis ilmus perenaine lävele, valgem ja noorem kui oli enne, imestades jäi seisma ei vastanud Valteri teretusele, vaid küsis, kas amet nii ruttu selge? Ja polnud ses küsimuses niihästi head kui paha, tagakambri lävelt hoovas Valterile ainult külma ükskõiksust.

Kuidas võis ameti nii ruttu selgeks saada — vastas süüdlase naeratusena. Ametit pidi õppima mitu aastat. Aga kui Alti peremees kõneles söögist, siis perenaine järsku pööras selja, nagu poiss ise ei teaks kus köök on; võtku ise.

Nüüd nägi Valter selgesti, mis ta oli toonud siia majja: pahandust perenaisele, piina peremehele. Ta ei tahtnudki süüa, ta kohet putkab järvele, Mart ootab seal juba ammugi. Aga tükikese teiba Valter ameti pidi ühes võtma — ästus peremees söögikapi juurde. kes siis nii võis elada, ilma toiduta?

Oma kooli poisse läbi läätša.

E. Kiipsaar. Öeldakse, et meest tuntakse tema nime järele, kuid olge lahked, ütlege, kes või mis on siis Kiipsaar?

Jah, siin on need vanapiigad küll rängalt eksinud sest sarnane lihtsurelik nimi sellele poisile küll ei hakka ja selle ülekohetu vähendamiseks on Kiipsaar'e kaasõpilased teda ristunud uuesti nimedega, nagu: „karikaturist“, „turist“ jne. Need nimed, eriti aga esimene on Kiipsaar'ele täiesti omad, sest kari-katuuride ja üldse jooniste peale on Kiipsaar täiesti meister. Võib julgesti öelda, et tema koht pole Põltsamaa Tööstuskoolis vaid Riigi Kunsttööstuskoolis või „Pallases.“ Peale muu on Kiipsaar veel suur naljahammas ja õpilane, kellega läbisäämine võib olla kõige parem.

A. Pekk. „Väike Viljandi Muigimaa linn ja see meie Kusti on sündinud siin.“ Paremini tuntakse Pekk'i vist küll nime all nagu: „Zappik,“ aga tunnistustel seisab vist ikkagi Pekk. August Pekk. Nimi mis tuleks kuldtähtedega kirjutada Laskur-Spordiringi auliikmete nimistusse, sest tema oli see, kes talvel K. L. suusavõistluste ajal tõi I koha Põltsamaa Tööstuskoolile. Nagu öeldud, on ta liige Laskur-Spordiringis ja tahab tulevikus aina intensiivsemalt hakata sportima. Pääle kõige on ta veel kõva jooksja, ning kaasõpilaste vastu täiesti „ladna-mees.“

E. Joost. Õpilane, kes võiks kanda Kaarlimõisa „kuldjooksja“ tiitlit, sest temaga võistelda on lihtsalt absurd. Kahjuks aga tahab Joost seda tiitlit hoida ainult omale, sest on täieline „paradoks“ Laskur-Spordiringile. Annaks Jumal, et mingi ime sulataks jääkorra Joosti südame ümbert ja ühendaks ta Laskur-Spordiringiga, Peale jooksmise on ta veel kõva poksija ja kaugushüppaja; ühesõnaga tulevane sprinter. Läänud õppeaastal õppis ta Põltsamaa Keskkoolis, kuid arvas, et egas kirjatäht meest toida ja tuli Tööstuskooli. E. Joosti läbisaamine oma kaasõpilastega on päris hää.

Oota!

Agu Merilind.

Vaiki sa, värisev süda,
ära sa tuksu nii kuumalt:
leida ei eluteelt seda,
vastab kes sinule soojalt.

Ära sa tuksu ja nuta,
pilvis on õitsemas tõde:
kannata, ela ja oota,
lokkab kord õigluse säde.

Nooruse pühamad püüded
vabaks siis ahelaist saavad,
kostavad õndsuse hüüded —
südamed vabadust näevad!

Eesti Aleksandri kool.

Nagu vist kõigile teada, seisab praegune Põltsamaa Tööstuskool ühe suurema täht- ja aupäeva lävel. Nimelt tulevad 1938. a. septembri kuul Põltsamaa Tööstuskooli juurde kokku kõik endised Aleksandri kooli lõpetajad. (Põltsamaa Tööstuskool töötas nimelt samas hoones, mis kord oli Aleksandri kooliks). Praegu ja edaspidi on koolis ja selle ümbruskonnas käimas kibedad ettevalmistus- ja korrastustööd, et anda selleks pidupäevaks koolile ka vastav ümbrus ja välimus. Siinjuures poleks mitte ülearune, et kui ka meie midagi teaks tema asutamisest. Seda vist juba teavadki kõik, et see kool asutati just rahva annetuste teel ja pidi saama toleageks poiste kõrgemaks eestikeelseks kooliks. Koolis õpetati järgmisi õppeaineid: Ristiusu õpetust, eesti keel, vene- ja saksa keel, geograafia, maailma sündinud asjad ja loomuse õpetus. Füüsika, ehk õpetus maailma loodud vägedest. Rehkendamine, geomeetria, ja maamõõtmise õpetus. Seihkendamine, lühike põllu- ja aiaharimise õpetus ja õige maapidamise juhatus. Laulmine ja muusika õpetus.

Eesti Aleksandri kooli kõrgemaks juhtivaks võimuks oli Asutajate Komitee, kuhu kuulusid järgmised isikud:

1. Dr. Fr. Kreutzvald — Võru linnas, komitee auliige.
2. J. Hurt — gümnaasiumi kooliõpetaja Tartus, komit. presit.
3. V. Eisenschmidt — Peetri koguduse õpetaja Tartus, komitee kassahoidja.
4. J. V. Jannsen — „Eesti postimehe“ väljaandja Tartus.
5. Koeler Villandi — akadeemik ja professor Peterburis.
6. C. R. Jakobson — gümnaasiumi kooliõpetaja Tallinnas.
7. J. Rosenberg — elementaar kooliõpetaja Tallinnas.
8. H. Vühner — kihelkonna kooliõpetaja Tarvastus.
9. J. Kapp — Suure Jaanis.
10. J. Adamson — valla kooliõpetaja Holstres, Paistu kihelk.
11. H. Henno — vallavanem ja peremees „ ”
12. J. Vühner — peremees Viljandi maakonnas. „ ”
13. J. Tamman — kaupmees Pärnu maakonnas.
14. R. Kallas — elementaar kooliõpetaja Tartus.

Vaadeldes eeltoodut, näeme, millistel motiividel asutati Eesti Aleksandrikool, ja kes olid selle mõtte algatajad ja edasiviijad.

Põhikirjas ettenähtud suunas töötas kool seni, kuni komitee presidendi kohal oli J. Hurt, kes oli tuline eestlane, kui aga Hurt valiti komitee presidendi kohalt lahti, siis läks juhtimine üle vastasrinna kätte ja kool muutus saksapärasemaks, kuni viimaks muudeti ta ümber sakslaste, eriti mõisnike poegade kooliks. Kuid ka sellena ei saanud see kool töötada kaua, sest noored parunid põlgasid sarnast üksiklase elu ja varsti suleti kool õpilaste puudusel. Siis katsuti veel mitmesuguste kombinatsioonidega, kuid ükski ei õnnestunud, seni kui lõpuks muudeti ta ümber tööstuskooliks.

Kuid sellegi natukese aja kestel, mil sai töötada Eesti Aleksandrikool, kasvatas ta üles palju tublisid kodanikke, keda meil on võimalik näha septembri kuul.

Mälestusi.

Vesteldes ühe endise Aleksandri kooli õpilasega, kuuleme tema käest nii mõndagi huvitavat: „Käisin koolis 1905. a. ja nagu teada on see aeg tuntud kui rahutuste ja mässude ajajärk. Meid oli sääl koos suur hulk poisse, kõik parimas mürglitegemise hoos. Harilikus koolielus suruti see „mässutung“ kuidagi maha, kuid nüüd, kus ka väljaspool kõik kees, kui nõiakatlas, löi ka meie hulgas „mässutuli“ lõkkele. See avaldus kõigepealt selles, et õpetaja pult ja klass üldse ehiti punaste lipukestega, siis arvati heaks üldse mitte klassitundidesse minna, vaid käidi väljas, lauldi revolutsioonilisi laule ja tehti igasugust mürtsu. Viimaks läks asi niikaugele, et koolijuhataja kutsus kohale soldatid. Kuid ka see aitas vähe. Kõik koolimaja ukсед keerati lukku, ning barrikadeeruti kõvasti seestpoolt. Soldatid muidugi lõhkusid ukse maha, kuid selle aja sees olid õpilased teiste „aukude“ kaudu kõik kadunud, ainult külmad kivimüürid tervitasid sõjamehi. Soldatid nägid, et neil siin majas enam midagi teha pole ja hakkasid minema. Kuid — missugused olid nende hobused! Kõik nad ripendasid, lipendasid ja tolknesid punastes lipukestes ja riietes, nii, et tekkis arvamine, et siin on tegemist revolutsioonilise liikumise peamiste pooldajatega. Poisid aga hulkusid metsas ja vaatasid, kuidas soldatid nägid vaeva oma hobuste pahastamisega.

— ör —

„Seda ma arvasin kohe,“ ümises poiss. „Aga ma usun, et praegugi läksin punaseks.“ „Jah, tõesti! Aga mispärast sa alati punastad, kui minuga kõneled?“ Poiss vaikus. Vaatas mujale, tüdrukust mööda. Mõtles oma mõtteid, mis polnud sugugi seoses jutuga. Ka Herta mõtles hetke, enne kui sõnas: „Aga ma tean küll, mis sul südamel kipitab. Sa oled armund.“ Ja tüdruk ise hakkas naerma. Poisi suu tõmbus muigele, veri voolas pähe. „Sa narrid mind,“ lausus ta. Tüdruk muutus tõsiseks. „Usu, ei tule meelegi,“ kinnitas ta „kohe tõsiselt mõtlen nii. Aga see teeb mul nalja, et sa oled nii arg.“ „To-oh! Arvasin ikka, et vallas polegi julgemat meest kui mina.“ „Mõnes asjas. Aga näiteks minuga . . . Siis on sul süda saapasääres.“ „Jah,“ nõustus Eedi. „Ma isegi ei tea, mispärast on see nii. Ma olen vahel küll mõelnud, et kui . . . et.“ Rohkem ta ei osanud ütelda. „Noh?“ küsis tüdruk naerdes. „Arvad, et ma ei tea mis sa mõtled. „Kas tõsi ikka?“ uuris poiss aralt. „Muidugi! Sa ju tahtsid vist küsida, et kas . . . et.“ „Ah-aa nüüd sa oled ise kammitsas!“ itsitas Eedi. „Ma ei tea, kas sa ikka tõsiselt mõtled nii,“ kahtles nüüd tüdruk ja punastas omakorda. „Küllap ma mõtlen, aga mis sellest kasu. Ega's kõik mõtted ja plaanid lähe täide.“ „Vahest mõni siiski“ julgustas tüdruk. „Sa . . . õieti . . . mis me harutame. Sa õieti polegi minult küsinud kas ma sind armastan . . . Aina mõtled ja unistad. Lapsevitsu kuluks sulle anda. Suur inimene ja nii arg!“ „Herta!“ hüüatas Eedi „Kuidas sa tead, et mina sind . . .“ „Iseenesest armastada. Aga sina näiteks ei märka kunagi, et ma võiksin samuti armastada ka sind.“ „Hm! „Ära ümista! Kui sa tahad, siis tuleksin sulle naisekski!“ Ja naerdes vaatas tüdruk oma suurte, tõsiste silmadega poisile otsa. See seisis paigal kui nott. „Aga sellest ei tule midagi välja.“ ütles ta viimaks. „Popsipoiss ja mõisniku tütar,“ „Ära pilka siin midagi! pole ma ühtegi mõisniku tütar. Ja samuti talunik nagu iga teine.“ „Jah, vaata — ma tahtsin sind nii väga endale, aga see ikka ei sobi juba seepärast, et ma käisin mitu aastat teil karjas ja olin sulaseks.“ Tüdruk naeris lõbusasti. Tuisus kuuldus samme. „Herta, Herta ae!“ hüüti. See oli vana Suurnõmme Jaak. Herta isa. Ta astus aeglaselt kabeli nurga tagant oma naise haua poole. „Ah teie!“ ühmas ta nähes Saarlase Eedit. „Tahtsin sinuga juba ammu kõnelda. Näh tüdruk käib peale, et kõnelgu mina. Ja mis sääls ikki, kui asuksid meile . . . mitte enam sulaseks. Küllap sa juba ise taipad sul need rajad ja teed selged ja tead isegi, et vanu radu on ikka kergem käia kui uusi . . .“ Ja Jaak ise muigas kavalasti.

Lõpp.

Teid vihkan!

Agu Merilind.

Teid vihkan, tarvitage varjunime!
Kas häbi teil on tehtud tööst,
et vargsi piilute, kui pigimustast ööst
end varjates, kus nürk vaid rõhkem pime!

Teid vihkan unistajad, riimiloojad!
Kes seote kammitsasse mõtteid, sõnu —
Küll saabub riim, kuid hävib luule mõnu,
ei köidet tunded pole üial soojad.

„Nii tehti enne meid ja nüüdki teeme“
Vast ütlete! Las rohtub vana rada.
Jõurikkalt, loogem parem! Olev aastasada
viib uude: kannab vilja seeme.

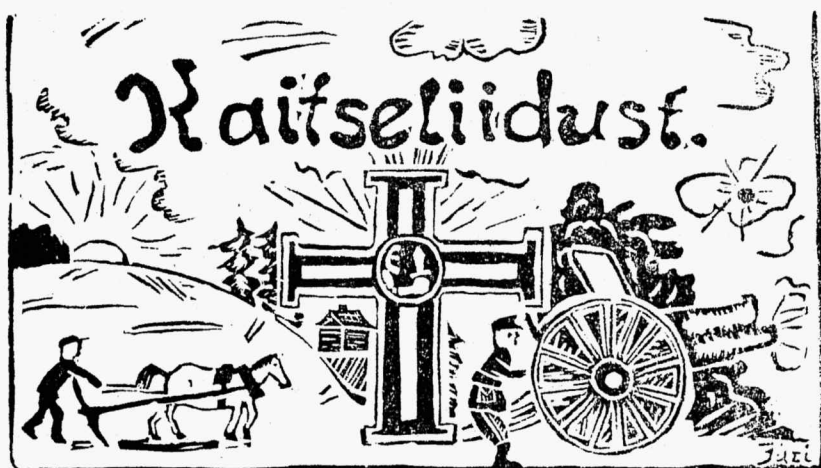
Mind naerate?! — Teid vihkan! Pole anda
nõu paremat teil' — pessimistid noored —
Kel' vana sisu, ainult uued kööred —
mind pilgake —! Ka seda jõuan kanda!

Pärast jumalateenistust.

(Järg).

„Kas ka muud veel mäletad?“ uuris tüdruk. „Mis sa ütlesid sel päeval, kui panid kividel mu jalgu kinni.“ „Vaat, seda küll ei mäleta,“ vastas poiss. Aga siis, kui mõtles sellele päevale, lisas ruttu: „Siiski mäletan küll. Siis ma ütlesin, et kui sa kunagi üht ilusat tüdrukut . . . ja hakkad teda armastama, siis sa lähed ta eest tuldegi, kui seda soovib. Teed kõik, mis on sulle iganes hää. Need sõnad ütlesin ma . . .“ „Ja ise läksid punaseks, kui keedetud vähk,“ naeris tüdruk.

K. L. Sakala Maleva Pealiku otsusega 14 02. 1938. a. Nr. 10. § 10. on Autodivisjoni Põltsamaa kompanii 1. rühma 1. jakku tegevliikmeks vastu võetud järgmised tegevliikme kandidaadid: M. Kala, E. Pärn, Al. Kampus, E. Tõnisson (Tõnismäe), A. Luhakooder, J. Luhakooder, E. Lipand, E. Rigold, J. Johanson, A. Viires, H. Jänes, E. Kruup, J. Peetrimäe, A. Päeva, V. Allik, E. Aali, E. Jõgar, ja A. Jaanson.

13. 05. 38. Pidas Autodivisjoni Põltsamaa kompanii 1. rühma 1. jagu laskeharjutust K. L. Põltsamaa Malevkonna lasketiirul. See harjutus pidi olema õieti püsside proovimiseks. Katsetest selgus, et PTK. juures on isegi väga häid püsse. Päälik K. Totsas vaadates saavutatud tagajärgi andis lootust, et võimatu, kui 1938. a. karikavõistluste seeria võidab Põltsamaa Tööstuskooli juures olev kaitseliidu üksus, milleks kõik püütakse teha,

Autodivisjoni Põltsamaa kompanii 1. rühma 1. jagu kavatseb võtta osa Võidupühal Tallinnas korraldatavast kaitseliidu paraadist. Sõit paraadile ja sealt tagasi on prii, samuti on prii 3-el sealviibimise päeval söök ja korter.

Vastavalt K. L. Säkala maleva Pealiku käskkirjale Nr. 35. 7. mail 1938. a. peeti Autodivisjoni Põltsamaa kompanii karikavõistlused 29. 05. 38. a. kell 09.00, kusjuures peakohtunik oli H. Reinvald ja kohtunikud: J. Oras, E. Lindpere ja A. Künis.

Tänavune suvi töötab PTK.-s kujuneda sportliselt õige elavaks, tänu just laskur-spordiringile, on juba juurde muretsatud hulk spordiriistu ja muretsetakse veelgi. Kapitali saamiseks otsustati korraldada asjade loterii. Loose oleks 2000 tk. á kr. 0,10 kogusummas kr. 200.— võite — 25 koguväärtuses kr. 60.— Peavõidud oleksid: Raudvoodi, kirjutuslaua garnituur, laualipp, jne.

Järgmise suurema ülesandena on päevakorral spordiväljaku asutamine, sest see kui niisugune puudus seni hoopis. Uue väljakuga oleks sportimine juba palju vabam.

Mai kuu algpäevadel pidas PT. III klass sõprusvõistlust võrkpallis PTKK. I ja II klassiga, keda mõlemaid võitis 2 : 0. Ametlikud võistlused kooli meistri nimele toimuvad sügisel, kui ka uued õpilased on kohal ja selle elu-oluga harjunud.

11. mail pidas Põltsamaa Tööstuskooli III klass võrkpallivõistluse Põltsamaa Eragümnaasiumi I klassiga, keda võitis 2 : 0. (15 : 8 ja 15 : 9). Tööstuskooli III kl. meeskond mängis järgmises koosseisus: E. Laanes, J. Lohu, H. Kampus, O. Sukk, H. Rebane ja J. Öert. Mäng oli kohati kaunis loid, mida suurel määral põhjustas ilmastik, sest sadas lund ja oli kaunis tuuline.

Polaar veekogude energia.

Väga sarnane eelmises numbris kirjeldatud troopika veekogude energia ära kasutamise projektile on prantsuse füüsiku Baršo kava Põhja Jäämere jõujaama ehitamiseks. Teatavasti on jää all vee $t^{\circ} +2-3^{\circ} \text{ C}$, kuna ümbritseva õhu t° samal ajal on aga -22° C . Kahjuks on aga siin t° vahede olemasolust üksi vähe. Peab leiduma aine, mis hoiduks vedelana -22° C juures, ning muutuks gaasiks 0° juures. Need omadused on tuntud ainetest gaas butan'il. Tähtis on veel see, et butan ei lahustu vees. Butan keeb -10° C juures, ning madalama temperatuuri juures muutub vedelaks.

Baršo projekti kohaselt pumbatakse või pritsitakse $+2-3^{\circ} \text{ C}$ temperatuuriga vesisurve all hermeetilistesse kateldesse, milletes teatud kõrguses on täidetud butaniga. Selle juures butan hakkab intensiivselt keema ning aurama samal ajal vesi kaotab osa oma soojusest ja langeb jäätükikestena katla põhja, kust ta aegajalt kõrvaldatakse. Ohk, mis vabaneb vee külmutamisel, kõrvaldatakse eriliste pumpade abil. Tekkinud butani aurud juhitakse madalsurve turbiini, mis on ühenduses elektri

dünamoga. Läbides turbiini, aur juhitakse jahutajasse, mille temperatuuri hoitakse ligikaudu -22°C . Madala temperatuuri juures jahtunud butani gaasid muutuvad vedelaks. Vedel butan pumbatakse uuesti katlasse ja ringkäik algab uuesti ot-sast peale.

Maakera sisemise soojuste kasutamine.

Puurimised maasügavusse näitavad, et iga 90 mtr. sü-gavuse järele temperatuur tõuseb ligikaudu 3° . Nii, et kolme klm. sügavuses augus leiaksime temperatuuri $+100^{\circ}\text{C}$, mis on küllaldane selleks, et vett keema ajada. Itaalias Larderello alevikus kasutatakse juba paarkümmend aastat maa sisemu-sest väljapurskavate soojavee allikate energiat. Aukude läbi-mõõt on ligikaudu 40 sm. sügavusega 150 mtr. Aurud väl-juvad august 180°C temperatuuriga ja 3 atmosfäärilise rõhu-misega. Et aurud sisaldavad mineraal soole ja happeid, siis kasutatakse see ära katelde kütmiseks, ning saadud auru ener-gia moondatakse 12000 kv elektrienergiaks, millega varusta-takse Livorne ja Florenti linnu. Kui tulevikus oleks võimalik puurida auke 5—7 km. sügavusega, siis oleks maakera sise-mine energia kättesaadav maakera igas punktis, kuna kõik eelmised projektid kannaksid kohalikku iseloomu.

Nalju.

Hooletus.

Kooliõpetajal oli kombeks oma instruksioone korrupidaja jaoks kirjutada tahvlile. Ühel hommikul astudes klassiruumi, nägi korrupidaja, et tahvlile oli kirjutatud: „Leidke suurim ühine jagaja.“

„Issand!“ hüüdis korrupidaja. „Kas see neetud asi on jälle kadunud?“

Mustlane leeris.

Keegi mustlaspoiss läinud ka kord leeri. Õpetaja küsi-nud tema käest esimest käsku.

Mustlaspoiss mõtles, muigas ja vastas laia näoga: „Oh, õpetaja härra teeb muidu nalja, ta teab seda ise küll!“

Diplomaatia.

Juss ja Jass on vennad. Juss magas meelsasti, kuna Jass oli varatõusja ja hoolas töömees.

Ühel päeval läks Jass väga vara oma töötuppa, kuna Juss magas veel sügavat und. Teel töötuppa leidis Jass mahuka kukru, jooksis rõõmsalt koju ja äratas Jussi.

„Näed sa, Juss,“ ütles ta ja näitas talle võidurõõmsalt oma leidu, mis saavutatakse sellega, et vara tõustakse üles! „Leidsin kukru hulga rahaga — vaata!“

„Kui see, kes selle kaotas, poleks tõusnud veel varem, kui sina, siis sa poleks saanud leida seda!“ vastas Juss pahaselt — pööras teisele küljele ja magas edasi.

Selektiivne.

Kaks kaubareisijat kõnelevad uskumatuid lugusid raadiost vana taluniku juuresolekul, et avaldada temale mõju.

„Kas teil on olemas raadio-vastuvõtja“ küsib üks kaubareisijaist. „Jah,“ vastab talunik „ja liiatigi väga hea aparaat.“ „Kas tal on ka hea selektiivsus?“ päris teine ja pilgutab oma koleegile tähendusrikkalt silma. „Muidugi,“ vastas talunik „väga hea. Alles eile öösel ma kuulsin kvartetti. Kuna tenor mulle ei meeldinud, siis lülitasin ta lihtsalt välja ja kuulasin ainult ülejäänud kolme.“

Kindel tunnus.

Tädi: „Ütle Atsikene, mis tegid koogiga, mille kinkisin sulle sünnipäevaks?“

Ats: „Selle viisin koolipreilile.“

Tädi: „Oh see oli ometi toodud sinule endale, kuid väga kena, et mõtlesid ka teistele. Ja kas koolipreili sõi ära selle?“

Ats: (särades) „Kindlasti! Sellest saati pole enam tulnud kooli.“

Vahva sõdur.

Aadult küsiti, mis väeossa ta tahab astuda sõja puhul ja avaldati arvamist, et küllap vist ratsaväkke.

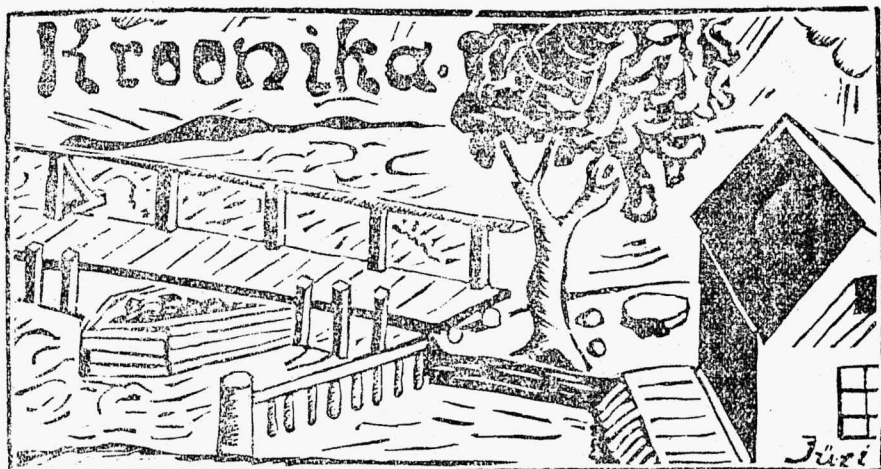
„Ei,“ vastas Aadu otsustavalt. „Kui nad annavad käskluse: taganeda! ma ei taha, et hobune mind seejuures takistaks.“

Duell.

Klient: „Kuule juuksur; kas teil pole teist habemenuga?“

Juuksur: „On küll. Mispärast?“

Klient: „Tahaksin kaitsta end.“

1. 7. mail algasid Põltsamaa Tööstuskoolis III klassi lõpueksamite vastu valmistamise päevad. Eksameid, mida oli arvult viis ja nimelt: Ärikiri, kalkulatsioon, arvepidamine, tehnoloogia ja tehniline joonestus.

Esimene eksam, nimelt ärikiri oli 9. mail ja viimane, tehniline joonestus 21. mail.

2. 19. 05. 38. a. oli Põltsamaa Tööstuskooli juures XIII lennu õpilaste lõputööde vastuvõtmine. Vastuvõtukomisjoni kuulusid: V. Kõiv, K. Totsas, T. Stein, K. Zolk, H. Kullango, Viljandi koolivalitsuse inspektor hra Roots, kutseliste käsitöölise esindajaina olid komisjonis töökodade omanikud A. Kongas ja O. Aavik. Komisjon hindas 3 lõputöödest rahuldavatenä ülejäänud headena.

21. mai õhtul oli Põltsamaa Tööstuskooli XIII lennu viimase koosviibimisenä korraldatud ühine teelaud.

3. 23. 05. 38. a. algasid Põltsamaa Tööstuskooli ja Pro-, Ühis-, ja Eragümnaasiumi õpilaste vaheline sõjalise õppuse eripäevad. Õppekompanii, mille ülemaks on ltn. A. Evert koosneb 80 õpilasest.

Natuke peamurdmist.

Lahenduste saatmise viimane tähtpäev 1. juuli s. a.

Ristsõnad Nr. 2.

Auhinnaks: „Faehlmanni album.“

Sõnade tähendused.

Põikread: 1. Haige abistaja. 9. Teie. 11. Siseelund. 13. Eeslinn. 14. Härra, valitseja. 18. Tujust ära tusane. 19. Eesti ajaleht. 22. Piiblliline linn Galileas. 25. Kõögiriist. 26.

Kiltmaa Aasias. 28. H. Mäelo teos. 30. Kosutav puhkus. 31. Energiline, teovõimas. 32. Lapsevanem. 33. Lõppev, ei kuhugi edasi minev. 35. Kaitse- või tõrjevahendina taetlev okkalaadne taime osa. 37. Harukordne loodusnähe. 40. Esirinnas. 42. Terariist. 43. Noot. 44. Sageli esinev mitmuse lõpp. 45. Ese. 46. Isikut tõendav tunnistus. 48. Ei allu reeglile. 49. Riik Euroopas. 50. Maali liik. 51. Püssi tarve. 52. Vaimulik.

Püstread : 1. Gaas. 2. Võõramaa taim. 3. Aas, nurm. 4. Koht Kagu-Virumaal. 5. P.-Eesti tööstusalevik. 6. Külma võitu. 7. Sugulane. 8. Põhjustab ootamatu sündmus. 9. Vaikselts. 10. M. Metsanurga meisternovelle. 11. Aiavili. 12. Sise-Eesti suvituskoht. 16. Kuju piiblist. 17. Kala. 20. Madalmaade kuurort. 21. Tähtis kanal Euroopa vetes. 23. Vanaaegne pinnamõõt. 24. Loomatoit. 27. Koht, paik. 29. Rändtäht. 31. Õiglane. 34. Maiustus. 36. Eesti orelikunstniku eesnimi. 37. Aiavili. 38. Kehaosa. 39. O. Luusu teos. 41. Söögikord. 42. Kehaosa. 45. Sõudeabinõu. 46. Kuulus filmikoomik. 47. Inglise tiitel.

1	2	3	4			5	6		7		8	9	10		11	12			
13					14						15	16			17				
18									19	20									21
22					23				24	25					26			27	
									28	29				30					
									32			33	34		35		36		
									38			39		40	41				
42									44								46		47
50																			

Kombineerimise mõistatus Nr. 1.

Auhinnaks seltskondlik mäng.

Kes saab kõige rohkem sõnu sõnast

„altruist“

